

linske hrane se združi z njo, ter služi s koreninami globokeje segajočim rastlinam kot hrana. Dokazano je, da voda izpeljana iz globoke drenaže nima skoraj nič redilne rastlinske hrane v sebi, dočim pa voda iz plitvih drenaž mnogo amonijakovih soli in fosforovih zvez zemlji odpelje. Korenine globoko segajočih rastlin plitvo drenažo lahko v stiku cevki zamašijo, in zaprečijo odtek vode.

Tudi oddaljenost drenažnih jarkov drugzega od drugzega je jako različna, ter je odvisna od zemlje njene močvirnosti in od globočine jarkov. Slavni strokovnjak Parkes pravi o tem, da na štiri čevlje in pol globočine jarkov v težki ilovčasti zemlji njih oddaljenost ne sme presegati 40 čevljev. Ako je pa zemlja bolj rahla, pomešana s kremenikom, potem naj bo oddaljenost pri oni isti globočini 45 do 50 čevljev. Čim rahlejša je zemlja in čim globokeje se nahaja plast, katera vodo zadržuje, tim večja naj bode tudi oddaljenost jarkov. Glavno pravilo pri tem pa je: oddaljenost jarkov pri srednji ilovčasti zemlji naj bode 12krat večji, kot globočina jarkov, pri še enkrat večji globočini pa samo 18krat večji. Bolj skupaj naj se delajo jarki samo onda, ako se je prišlo do podzemeljske vode, potem tudi v jako težki ilovčasti zemlji, kakor tudi v zemlji, katera je sestavljena iz jako drobnega močnatga peska, ki vodo težko skozi spušča. Ako so jarki preveč daleč drug od drugzega oddaljeni, odpeljavanje vode je slabo, ker med jarki zemlja ostane le bolj ali manj močvirna, če so pa jarki zopet preblizo, so stroški vsled kopanja jarkov in polaganja cevi mnogo večji, in vendar nepotrebni.

Za različne zemlje in v različno globočino nam kažejo sledeči broji primerno oddaljenost.

Jarki 4 čevlje globoki naj bojo oddaljeni v:

težki ilovčasti zemlji	28—30 čevljev
kremeno-ilasti	26—36 „
kremenikasti	50—60 „
šotni	30—40 „

Jarki 5 čevljev globoki naj bodo oddaljeni v:

težki ilovčasti zemlji	30—40 čevljev
kremeno-ilasti	45—60 „
kremenikasti	60—75 „
šotni	40—50 „

Ko se je naredil načrt, odločila lega in globočina sušilnih in nabiralnih in odpeljavnega jarka, zaznamovala njih oddaljenost, pričnó se delati jarki. Tudi pri kopanju jarkov prihrani se lahko mnogo stroškov in sicer s tem, da se jarki kopljejo samo tako široki, kakor je ravno potrebno za vlaganje cevk. Njih širina naj ne bo večja ko en čevlj ali največ en čevlj in pol, in sicer od zgorej. Doljna širjava naj pa bo samo tolika, kolikor je premer onih cevk, katere so odmenjene za oni jarek. Ako je na dnu jarek širji, je potem polaganje cevi jako težavno, ker cevi nimajo stalnosti in se vedno na strani pomikajo. Pri kopanju jarkov potreba je navadno dveh ali treh delavcev. Prvi delavec naredi z lopato, zato pripravljeno po dva zaboda v globočino, ter dela tako jarek naprej. Njemu sledi drugi delavec, ter naredi ravno tako dva zaboda v globočino, pa z mnogo ožjo lopato kot prvi. Tretji delavec, kateri stoji na zapadu drugzega delavca, dela tretji zabod in ta je zadnji, kateri mora biti samo tako širok, kakor so široke cevke, ki so odmenjene za oni jarek. Tudi ta delavec mora imeti zato pripravno lopato. Tretjemu delavcu sledi tudi navadno še četrti z nekako žlebasto lopato, pobere vso prst iz dna jarkov, ter jih tudi pogladi. To delo naj se pa zvršava od zgorej navzdol. Jarki naj se počnejo vedno na najnižjem kraju kopati, da se voda, ako se pride do nje, lahko odteka in delavce ne zaprečuje v njih delu. Čas, v katerem je najboljši delati jarke, odvisen je od zemlje

in vremena. Za ilovčasto zemljo je najboljši čas spomlad ali pa jesen, ker takrat se zemlja vsled vlažnosti, katera se v nji nahaja, lahko izmetava. V zemlji kremenikasti ali pa v zemlji, v kateri se v globočini nahaja mlevka, in v tej vedno voda, je najboljši čas poletje, kedar je zemlja najbolj suha. Tudi naj se jarki ne počnejo nikdar popred delati, dokler že niso pripravljene tudi cevi. Prigodi se lahko, da med tem časom, ko so jarki odprti, nastanejo nalivi, ter jarke zasujejo, posebno v zemlji, kjer se nahaja kaka kremenikasta plast, in s tem provzročuje nove stroške.

(Konec prihodnjic.)

Gospodarske novice.

* *Krompirjev hrošč (keber)*. Zopet nova nadloga! V Ameriki se je prikazal na krompirji hrošč (keber), ki, dokler je še gosnica, krompirjevo perje pokončuje, s tem pa krompir sam hira in konec jemlje. Grozno škodo so zaradi tega trpeli že Amerikanci, al bati se je, da bi ta nova poljska nadloga ne se iz Amerike širila dalje. Kmetijski muzej v Berlinu je več taci mrtvih kebrov razposlal kmetijskim šolam, da ga brž spoznajo, ako bi se utegnil zanesti v Nemčijo. Drobna trtna uš se ne dá tako lahko spoznati; spoznava se še le, ko je je kje sila veliko.

Národne stvari.

O delovanji národne čitalnice Ljubljanske leta 1784.

Poročal tajnik Franjo Ravnikar v občnem zboru 13. decembra 1874. leta.

Slavni zbor! Pogumno vkljub vsem zaprekam gledamo Slovenci v prihodnost, nobena nevihta nas ne pogubi, nobeno protivstvo nas ne plaši, naša društva, čeravno začasno nekoliko hirajoča, zopet se oživljajo in domači prepri, akoravno včasih preoster, se zopet pomiri. In tako je tudi čitalnica naša v vseh svojih strokih zlasti v zadnji najbližji dōbi vidno napredovala, odbor pa si je vse preteklo leto prizadeval pospeševati koristi tega za naš narod gotovo važnega zavoda.

V občnem zboru konec 1873. leta izvoljeni odbor se je 5. januarja t. l. konstituiral tako, da predsednikovo namestništvo prevzame g. dr. E. Costa, za tajnika je bil izvoljen Ravnikar, za knjižničarja Kreč, v gospodarski odsek so prišli gg. Kremžar, Pakič, Vilhar in dr. Zupanec, in v odsek za veselice gg. dr. K. Bleiweis, Drenik, Jentl, Juvančič, Kadilnik in Turk. Sicer se je v tej seji konstatiralo, da so pregledniki blagajnikovih računov vse v najlepšem redu našli; zato se je ob enem gosp. blagajniku Kremžarju pohvala izrekla. Odbor je imel 7 sej, katerim je v začetku in konec leta predsedoval g. predsednik sam, v sredini leta pa zaradi predsednikove bolehnosti njegov namestnik.

Pogodbi s kavarnarjem in restaurantinjo ste se ponovile za eno leto, in zadnji se je dovolilo, da sme svojo dosedanje kavcijo premeniti s hranilno knjižico v znesku 300 gold. Raznašanje časnikov na dom, ki so važen faktor v našem družbinskem življenju, oživlja se s tem, da se razpošlje čč. udom tiskana posebno resna opomba, in da se ob enem nalaga slugi točno izpolnjevanje njegove službe v tem oziru.

Časnikov vzdržuje čitalnica letos 57, tedaj 8 več nego lani in se je posebno ozir jemalo na ilustrirane časnike, ki so udom zelo priljubljeni. Časnikov je tudi

letos predsednik dr. J. Bleiweis blagodušno daroval 10, zato mu izrekamo tukaj javno zahvalo.

Pevski moški zbor, najmočnejši steber naše družbe, gojil se je vsestransko in se je na nj vsa mogoča pozornost obračala. Letošnja njegova zgodovina obsega odstop kapelnika g. Santelna; podučevanje pevcev v poletnem času po g. Paternostru; vodstvo zbora po g. Valenti, ki je po svoji domoljubni navadi tudi v tem kratkem času častno vstrezal našim zahtevam, in konečno sprejetje novega pevovodje g. Steklina prve dni tega meseca pod navadnimi pogoji, ki po svojih znanih zmožnostih obeta naš krepki in marljivi moški zbor še pomnožiti in ojačiti.

Besed imeli smo 8, in sicer prvo na Silvestrov večer, drugo Vodniku v spomin 2. februarja, pri kateri sta sodelovala gospodičina Podkrajšekova z izvrstnim svojim deklamovanjem, in gledišni pevec gospod Chlumecky s simpatičnim svojim pevskim predavanjem. Tretja bila je 8. marca z godbo, petjem in z dramatično predstavo, četrta dala se je 14. junija na čitalničem vrtu, peta bila je v jeseni v pomoč po nevihtah prizadetim Dolencem in pogorelcem na Vrhniki, njen zdatni donesek c. kr. vladi izročen, pridobil je srčno pismo zahvalo od strani novega vladinega načelnika.

Šesta beseda bila je prva letošnje zimske sezone dne 8. novembra v dvorani s kratkočasnim berilom gosp. dr. K. Bleiweisa, sedma dala se je v restavraciji v korist nesrečnemu slavnoznaneu slavnj. skladatelju, njen donesek z 105 gold. gotovo vstreza dobrohotnemu namenu, in slednja osma, še vsem gotovo v prijetnem spominu, napravila se je kot Preširnova svečanost in je po obilnem obiskani in po izvrstni izpeljavi lepega programa nepozabljiv vtisek naredila. Ginljiva deklamacija gospé Šolmajer-jeve, krasno petje gospic Neugebauer-jeve in Frey-eve ter gg. Nollija in Meden-a; lepo igranje gospice Hohnove, koncertne pišce, po g. Förster-ju za klavir pod naslovom „po jezeru bliz Triglava“ zložene in od vrlega društva „glasbena matica“ založene, krepki in precizni moški zbori pod vodstvom gosp. V. Valente, in spremljevanje pevovodje g. Steklina in konečno neko gorko čutje za velikega, neumrlega sina majke Slave, za našega Preširna, vse to je navdušilo nam srca, in nas dobrodejno ogrelo za daljno neutrujeno delovanje.

Vsem tem besedam bil je, kakor rečeno, glavna zaslomba naš pevski zbor. Nad 40 za narod vnetih, mladih moških moči nas je vedno in vedno razveseljevalo s slavnjanskimi napevi ne samo pri besedah, temveč tudi pri Sokolovih večerih, pri zastaveničkah, zlasti pri oni našem g. predsedniku na čast, pri mnogobrojnih pogrebih umrlih čitalničnih udov, pa tu še posebno o priliki otvorenja Zagrebske univerze. Zastopana bila je tamo takrat čitalnica po treh odbornikih in po pevcih. Ti so navduševali tamošnjo prebivalstvo s svojimi lepo izbranimi spevi. Da se pevstvo tem bolje pospeši, dal je odbor starejim pevcem in sicer gg. Erženu, Vizjaku, obema Nollijema, Stuparju, obema Paternostroma, Valentinčiču, Terdini, Dreniku in Puciharju po prvomestniku pevskega odseka g. dr. K. Bleiweisu pohvalna pisma. Posebno ugodno priliko pa je imel odbor tedaj zahvaliti se imenovanemu g. prvomestniku in mu za njegovo neutrudljivo žrtvovanje zahvalo izreči.

Plesov je bilo letos zraven navadnih plesovnih vaj še čvetero, in sicer 10. in 18. januarja, ter 2. in 14. februarja, pri katerih se je plesal tudi „kolo“, vsi so bili vredjeni po neutrudljivih gg. Juvančiču in Jelčniku.

Udov ima čitalnica: enega častnega, 225 tukajšnjih plačevalnih, 38 delalnih in 26 vnanih, tedaj v vsem

skupaj 290, katero število se je pa v zadnjem času zopet zdatno (nad 20) pomnožilo, tako da v tem oziru proti lani nismo zaostali.

Izmed udov jih je letos umrlo 5, namreč gospodje: Hrovat Franjo, občespoštovani kupčijski pomočnik, Šventner Josip, slavnoznani mestjan iz prejšnjega slovenskega občinskega zbora, dr. Orel Josip, c. kr. bilježnik, vrla neomahljiva slovenska skala, dr. Vončina Leon, naš čestiti odbornik, sodelavec pri raznih drugih domorodnih odborih in posebnih zaslug za rokodelsko družbo, in slednjič Vitenc Andrej, naš vedno zvesti ud, ki je svoje znamenito premoženje vzlasti volil šolskim namenom, pa se je tudi čitalnice spominjal. Vsem tem umrlim našim udom dala je čitalnica z zastavo in s petjem nadgrobno častno spremstvo. Naj jim bo zemlja lahka, naj jim živi večni spomin v naših in naših potomcev srcih!

Politične stvari.

Šole boleajo in gnijó.

„Šola je v razvalinah!“ Tako je rekel nedavno poslanec Herman v deželnem zboru ter to tudi dokazal. Na Českem n. pr. v 25 okrajih je 136 šolskih služeb praznih, čez 300 učiteljev pa, ki so v službi in šole oskrbujejo, je takih, da jim manjka vsa postavna sposobnost za učitelje. Razmere te so povsod enake. Toda to stanje je še najmanj nevarno. Strašnejši so nasledki tam, kjer se šole zlorabijo za versko, tedaj tudi pravno podivjanje mladine. Povsod, kjer razsaja liberalizem in vporablja šolo za namene prihodnosti svoje, je to prizadevanje očitno.

Še celó protestantom se je jel sad brezverske šole prekisel zdeti. Tako je tožilo prostomislec, tako imenovano „evangeljsko“ cerkveno svetovalstvo izgledne države Badenske: „Množé se zeló pritožbe o popolni nesposobnosti, prenapetosti in poželjivosti mladine komaj iz šole izpuščene. Mladina postaja leto za letom poželjivejša, nepokornejša, surovejša, ne le dečki, timveč tudi dekleta.“

Če katoliški narodi boré se zoper „veličanstvo šolskih postav“, se boré pač za svojo vero, za otroke svoje, celó za prihodnost cesarstva. Surovost, brezbožnost in pregrdo vedenje pa nam daje priliko pogledati v prihodnost, česa namreč je pričakovati od take mladine v njenem poklicu, družbinskem življenji ter gledé njenega političnega in socialnega zadržanja. V neki cerkvi v Mariboru so nedavno realci pred spovednico napravili tak pohujšljivi in škandalozni ropot, da je nazoče verne kar strah obšel. Dan sv. obhajila so šli dijaki kar od altarja proč, ko so bili obhajani, tekli pred cerkev ter drug drugemu, peklensko se posmehovaje, še na jeziku ležeče hostije kazali. To so junaška dela še le na polodrašenih dijakov, ki so prejeli svojo „omiko“ v liberalnih državnih šolah.

Ne le po ljudskih in srednjih šolah, timveč tudi po vseučiliščih se ta „prostomiselná omika“ zeló razprostira. Kjer bi se moralo gojiti znanstvo in strokovništvo, tam se je pod skrbno roko liberalizma bolj ali manj napravilo ognjišče prekucijstva, kjer se zbira mladina, namesto da bi se učila, v politične družbe in zveze ter se poprijema najnevarnejšega „napredka“. Gospod Stremajer vé pripovedovati, kako ravnaajo dijaki pri vseučilišnih svečanostih z ministrom, če se drzne dajati disciplinarne ukaze, ki so pa učenju zeló koristne.

Priljubljeni naslov: „brezverske šole,“ je le slabo zakrit načrt, po katerem bi se dala sčasoma vsa vera